

SUN'IY INTELLEKT VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI

Abdullayeva Nasiba Amrilloevna

Navoiy viloyati Qiziltepa tuman 3-son texnikum

E-mail: n42182127@gmail.com

Tel: +99891-847-88-00

Annotatsiya: Mazkur maqolada sun'iy intellekt (SI) va raqamli texnologiyalarning zamonaviy iqtisodiyotdagi o'rni hamda ularning iqtisodiy o'sishga ta'siri tahlil qilinadi. Raqamlashtirish jarayonlari mehnat unumdorligini oshirish, ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish va yangi iqtisodiy imkoniyatlarni yaratishda muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda. Tadqiqotda SI texnologiyalarining iqtisodiy samaradorlikka ta'siri, rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar tajribasi asosida yoritiladi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, raqamli iqtisodiyot, innovatsiya, iqtisodiy o'sish, mehnat unumdorligi.

Annotation: This article analyzes the role of artificial intelligence (AI) and digital technologies in the modern economy and their impact on economic growth. Digitalization processes play a crucial role in increasing labor productivity, reducing production costs, and creating new economic opportunities. The study examines the effects of artificial intelligence technologies on economic efficiency, based on the experience of developed and developing countries.

Keywords: artificial intelligence, digital economy, innovation, economic growth, labor productivity.

Аннотация: В данной статье анализируется роль искусственного интеллекта и цифровых технологий в современной экономике, а также их влияние на экономический рост. Процессы цифровизации играют важную роль в повышении производительности труда, снижении издержек производства и создании новых экономических возможностей. В исследовании рассматривается влияние технологий искусственного интеллекта на экономическую эффективность на основе опыта развитых и развивающихся стран.

Ключевые слова: искусственный интеллект, цифровая экономика, инновации, экономический рост, производительность труда.

Kirish

Bugungi kunda jahon iqtisodiyoti tubdan o'zgarishlar davrini boshdan kechirmoqda. Raqamli texnologiyalar, xususan sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar (Big Data) va avtomatlashtirish tizimlarining jadal rivojlanishi iqtisodiy jarayonlarga

sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Sun'iy intellekt ishlab chiqarish, moliya, sog'liqni saqlash, ta'lim va xizmat ko'rsatish sohalarida samaradorlikni oshiruvchi asosiy omillardan biriga aylandi. Shu sababli, SI ning iqtisodiy o'sishga ta'sirini ilmiy jihatdan tahlil qilish dolzarb masala hisoblanadi.

Asosiy qism

1. Raqamli iqtisodiyot va sun'iy intellekt tushunchasi

Raqamli iqtisodiyot – bu iqtisodiy faoliyatda raqamli texnologiyalar va axborot-kommunikatsiya tizimlaridan keng foydalanishga asoslangan iqtisodiy tizimdir. Sun'iy intellekt esa kompyuter tizimlarining inson aqliga xos bo'lgan tahlil qilish, o'rganish va qaror qabul qilish qobiliyatlarini amalga oshirishidir. Ushbu texnologiyalar iqtisodiy jarayonlarni tezlashtirish va optimallashtirish imkonini beradi.

2. Sun'iy intellektning iqtisodiy o'sishga ta'siri

Sun'iy intellekt iqtisodiy o'sishga bir necha yo'nalish orqali ta'sir ko'rsatadi:

Mehnat unumdorligining oshishi – avtomatlashtirish va aqlli tizimlar inson mehnatini yengillashtirib, ishlab chiqarish hajmini oshiradi. Xarajatlarning kamayishi – resurslardan samarali foydalanish hisobiga ishlab chiqarish tannarxi pasayadi. Innovatsiyalarni rag'batlantirish – yangi mahsulot va xizmatlar yaratilishiga zamin hozirlaydi. Bozor samaradorligi – ma'lumotlarni tezkor tahlil qilish orqali to'g'ri iqtisodiy qarorlar qabul qilinadi.

Iqtisodiy o'sishga ta'sir mexanizmlari

Sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalar iqtisodiy o'sishga bir nechta yo'nalishlar orqali ta'sir ko'rsatadi:

1. **Mehnat unumdorligining oshishi.**

Avtomatlashtirish va aqlli tizimlar inson mehnatini yengillashtirib, ishlab chiqarish tezligi va sifatini oshiradi.

2. **Ishlab chiqarish xarajatlarining kamayishi.**

Resurslardan samarali foydalanish va xatoliklarning kamayishi natijasida xarajatlar qisqaradi.

3. **Innovatsiyalar va yangi bozorlarning paydo bo'lishi.**

Raqamli texnologiyalar yangi biznes modellarini shakllantirib, startaplar rivojiga turtki beradi.

4. **Davlat boshqaruvi samaradorligining oshishi.**

Elektron hukumat va raqamli xizmatlar orqali shaffoflik va tezkorlik ta'minlanadi.

3. Rivojlanayotgan mamlakatlar uchun imkoniyatlar

Rivojlanayotgan mamlakatlar uchun sun'iy intellekt iqtisodiy taraqqiyotda "sakrab o'tish" imkoniyatini beradi. An'anaviy ishlab chiqarish bosqichlarini qisqartirib, zamonaviy texnologiyalar asosida raqobatbardosh iqtisodiyot

shakllantirish mumkin. Biroq bu jarayon malakali kadrlar tayyorlash va infratuzilmani rivojlantirishni talab etadi.

Muammolar va xavflar

Sun'iy intellektning keng joriy etilishi bilan bir qatorda ayrim muammolar ham yuzaga kelmoqda. Jumladan, ayrim kasblarning qisqarishi, daromadlar tengsizligining kuchayishi va axborot xavfsizligi bilan bog'liq xavflar mavjud. Shu sababli, davlat tomonidan samarali tartibga solish va ijtimoiy himoya mexanizmlarini ishlab chiqish muhim ahamiyatga ega.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalar iqtisodiy o'sishning muhim drayverlaridan biri hisoblanadi. Ular ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, innovatsion rivojlanishni jadallashtirish va global raqobatbardoshlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, yuzaga kelishi mumkin bo'lgan ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni yumshatish uchun kompleks yondashuv talab etiladi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2017). *Machine, Platform, Crowd: Harnessing Our Digital Future*. New York: W.W. Norton & Company.
2. Acemoglu, D., & Restrepo, P. (2020). Artificial Intelligence and Jobs. *Journal of Economic Perspectives*, 34(3), 30–54.
3. OECD. (2019). *Artificial Intelligence in Society*. Paris: OECD Publishing.
4. World Bank. (2020). *Digital Economy for Development (DE4D)*. Washington, DC: World Bank Group.

5. McKinsey Global Institute. (2018). Notes from the AI Frontier: Modeling the Impact of AI on the World Economy.
6. Autor, D. (2015). Why Are There Still So Many Jobs? The History and Future of Workplace Automation. *Journal of Economic Perspectives*, 29(3), 3–30.
7. Schwab, K. (2016). *The Fourth Industrial Revolution*. Geneva: World Economic Forum.
8. IMF. (2021). *Artificial Intelligence and the Future of Work*. International Monetary Fund.